

CORPVS SCRIPTORVM DE MVSICA

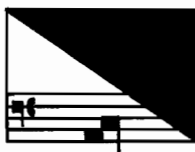
23

WILLEHELMI HIRSAVGENSIS

MVSICA

Edidit

DENIS HARBINSON

AMERICAN INSTITUTE OF MUSICOLOGY

1975

CORPUS SCRIPTORUM DE MUSICA

GILBERT REANEY

General Editor

WILHELM OF HIRSAU

MUSICA

AMERICAN INSTITUTE OF MUSICOLOGY

ARMEN CARAPETYAN

DIRECTOR

© 1975 BY ARMEN CARAPETYAN

CONTENTS

The manuscripts and their sigla	9
Abbreviations	10
The treatise	11
Plates	85-92
I Munich, Bayer. Staatsbibl. (CIm.) Lat. 18914 f, fol. 41r	
II Munich, Bayer. Staatsbibl. (CIm.) Lat. 14965a, fol. 1r	
III Berlin, Staatsbibl. Lat. qu. 106, fol. 166r	
IV Berlin, Staatsbibl. Lat. qu. 106, fol. 168v	
V Vienna, Österreich. Nationalbibl. (Cpv) 51, fol. 74r	
VI Vienna, Österreich. Nationalbibl. (Cpv) 51, fol. 76v(b)	
VII Bologna, Civico Museo Bibliografico Musicale, A43, pag. 458-459	
VIII Rochester, Sibley Music Libr. ML 92/1100, pag. 201	

- ¹I. Prooemium in musicam domini Willehelmi abbatis.
- ²II. De regularis monochordi structura.
- ³III. De principalitate quatuor tetrachordorum.
- ⁴IIII. Ex quibus causis vocentur principalia.
- ⁵V. Quod a tetrachordo gravium caetera nascentur.
- ⁶VI. Unde natura musicae artis maxime cognoscatur.
- ⁷VII. In quibus chordis species diatessaron, diapente et diapason naturaliter consistant.
- ⁸VIII. Quare a quibusdam eadem species descendendo construantur.
- ⁹VIIII. De speciebus diapason.
- ¹⁰X. Quod in principalium chordarum operatione sit omnis vis et agnitio troporum.
- ¹¹XI. Quae sint principales chordae, et de operatione ipsarum.
- ¹²XII. Naturalis dispositio troporum separatim in octo, et coniunctim in quatuor.
- ¹³XIII. Figura tropicae dispositionis, et explanatio ipsius.
- ¹⁴XIIII. Figura monochordi, et explanatio eius.
- ¹⁵XV. Unde biformes et duplices sint D. et d.
- ¹⁶XVI. Qualiter Boetius et caeteri musici in D. et d. erraverint, et quod duplex ^a necessario assumatur.
- ¹⁷XVII. Qualiter moderni erraverint in eisdem chordis.
- ¹⁸XVIII. Quod dominus Guido antiquorum errorem cognoscens non correxit.
- ¹⁹XVIII. Quomodo omnes chordae, cum sint principales, sibi invicem principentur, et iterum sibi invicem subiciantur.
- ²⁰XX. De quatuor modis vocum.
- ²¹XXI. Quot sint intervalla vocum.
- ²²XXII. De consonantiis.
- ²³XXIII. Unde constant intervalla.
- ²⁴XXIIII. Quot sint species earumdem consonantiarum.
- ²⁵XXV. Quibus proportionibus constant intervalla.

- ²⁶XXVI. In quot chordas ascendat vel descendat quisque troporum.
- ²⁷XXVII. Cuius tropi sint quaelibet chordae.
- ²⁸XXVIII. De sedibus troporum.
- ²⁹XXVIII. In quibus tetrachordis uniuscuiusque tropi principales chordae constant.
- ³⁰XXX. Quot chordae communes sint autenticis et plagis, et quae propriae.
- ³¹XXXI. Quae chordae autenticos, quae plagam includant.
- ³²XXXII. De octo tropis.
- ³³XXXIII. De circulis troporum.
- ³⁴XXXIII. Quomodo tropi sint similes, et quomodo dissimiles.
- ³⁵XXXV. De refractione troporum.
- ³⁶XXXVI. Qualiter tres subiugales species diapente infra finales habeant.
- ³⁷XXXVII. Quod per elevationem et depositionem varie construantur tropi.
- ³⁸XXXVIII. De modis vocum.
- ³⁹XXXVIII. Quomodo proportionibus quatuor consonantiae constant.
- ⁴⁰XL. De mensura monochordi.
- ⁴¹XLI. Mensura theorematis troporum [arte metrica].

³¹ plagales *ms*/

³⁴ sint tropi *ms*/

/41 arte metrica *om ms*/

Incipit prooemium in artem musicam
Willelmi abbatis sub ipsius nomine
et cuiusdam Othlochi per dialogum compositam

Be 157, Bo 431, R 184, V 74

¹Othlochus. Postquam donante Deo petitionibus meis et quaestionibus in astronomica satisfacisti disciplina, consequens est ut ad musicam transferatur collatio, quatenus post praecepta rerum, quae ad astronomiam pertinent, non sine *harmonia*, ut aiunt philosophi, currentium, ipsius etiam *harmonicae* artis originem et naturam, quantum auctor naturae concesserit, adhuc latentem proferas.

²Willelhelmus. Rem satis arduam utpote a peritissimis hucusque intactam iubes. ³Sed quia freno me caritatis potenti manu tenes, in quaecumque montana duxeris, facilius aestimo relabi aut retro cadere quam recalcitrare. ⁴Veruntamen ne post diurnae viae terminum castra metandi tempore novam et nondum certam inconsulte aggrediamur, respirationi atque meditationi reliquum diei concedatur spatium, et cras in nomine Iesu congregemur, sicque ipso nos mediante ac ducente propositum iter incipiamus.

⁵W. Hesterni promissi debitum quod a me, carissime frater, exigis, aliter persolvere nequeo, nisi eorum recordatione vel recognitione quae tam ex musica Boetii, quam ex probabilibus modernorum scriptis tibi cognita sunt, isagogen quandam praeparem ad incognita.

2: Titulus: Neque numerum neque titulum capituli habent Be, Bo, R/

1 Othlochus I. POSTQUAM. DONANTE. DEO. Donante deo petitionibus *etc.*,
sed secundus deo *illeg* V/ /O. *pro* Othlochus Be, Bo/ /Othlochus *om*
R/ /Posquam Be/ /questionibus Be, Bo, V/ /precepta Bo/ /que
ac ad astronomiam Bo/ /armonice *pro* harmonicae Be/ /ad hunc *pro*
adhuc Be/ /2 W. *pro* Willelhelmus Be, Bo/ /3 me freno Be/ /quecum-
que Be/ /quaecumque V/ /facilis Bo/ /4 Veruntamen Bo, R/
/diurne Be/ /in *pro* et *post* novam R/ /5 W. *om* R/ /recordatione vel
om Be, Bo, R/ /vel recognitione *suprascr* recordatione V/ /ex *ante* proba-
bilibus *om* Bo/ /scriptis Be/ /cognota *pro* cognita Be/ /in *marg*
(*iuxta* 5) liber sanctae[?] mari ...lacu...[?] *partim illeg* Be/

